

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2026-49-15>

УДК 323+327(479.24:477)

Олексій Анатолійович Баталов

к. філос. н., доцент кафедри політології, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, o.batalov@karazin.ua, <http://orcid.org/0000-0001-8285-2036>

Антон Вадимович Попов

магістр зі спеціальності «Політологія», Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, WizardInPyjama@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-1551-6070>

ДОСВІД АЗЕРБАЙДЖАНУ (1991-2026 рр.): УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Аналізується досвід Азербайджану (1991-2026 рр.), на підставі чого формулюються уроки для сучасної України.

Особливий інтерес для України становить азербайджанський досвід не тільки тим, що політичні процеси цієї пострадянської країни частково подібні до трансформаційного процесу в Україні, а перш за все тим, що Азербайджан є однією з небагатьох держав, які спочатку програли війну, втратили власні території, а потім змогли консолідуватись, визначили головні принципи своєї зовнішньої та внутрішньої політики, завдяки яким змогли повернути втрачені території та успішно інтегрувати їх. Наразі Азербайджан перетворює свого історичного супротивника (Вірменію) на якщо не союзника, то принаймні на партнера.

Розглянуто такі особливості азербайджанського режиму Алієвих: жорстка консолідація влади; чітка інституційна координація, деполітизація силового сектору; ставка на ефективний розвиток національної економіки, що з часом дозволило створити сучасний ВПК та боєздатну армію; швидка інтеграція ветеранів у суспільство; у зовнішній політиці ставка на стратегічне зближення з Туреччиною як регіональним «центром сили» за збереження успішних напрацювань політики багатовекторності. Докладно проаналізовано, що саме з вищепереліченого і якою мірою може бути використано в Україні.

Зроблено висновок про неможливість механічного перенесення досвіду Азербайджану на українські реалії, однак він дозволяє виокремити низку таких важливих уроків, як: важливість правильно сформульованих стратегій відбудови та розвитку і високе значення послідовних багаторічних (подекуди навіть багатодесятирічних) дій щодо їх реалізації; необхідність інституційної консолідації; ефективна національна економіка та правильне управління наявними ресурсами; використання політики пам'яті як інструмента консолідації суспільства; обережне та вміле використання принципів багатовекторної зовнішньої політики при відсутності критичної залежності від будь-якого з сучасних «центрів сили».

У контексті поточної повномасштабної війни України з РФ, майбутньої післявоєнної трансформації та можливої в новій ескалації протистояння – ці уроки можуть стати основою для формування більш стійкої та ефективної моделі державного розвитку України.

Ключові слова: *Україна, Азербайджан, політичний режим Алієвих, неопатримоніалізм, державна стратегія, повернення окупованих територій, повоєнна відбудова.*

Як цитувати: Баталов, О.А., Попов, А.В. 2026. Досвід Азербайджану (1991-2026 рр.): уроки для України. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»* 49: 120-126. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2026-49-16>

© Баталов О.А., Попов А.В., 2026.

 This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

In cites: Batalov, O., Popov, A. Azerbaijan's experience (1991-2026): Lessons for Ukraine. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 49:120-126. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2026-49-16> (in Ukrainian).

Актуальність статті зумовлено тим, що в умовах повномасштабної війни, внутрішніх трансформацій і подальшого постконфліктного розвитку для України одним із ключових завдань є забезпечення довготривалої державної стійкості. У цьому контексті особливої актуальності набуває аналіз досвіду пострадянських держав, які проходили подібні до українських етапи становлення, політичну нестабільність, військові конфлікти, інституційне формування політичної системи та внутрішньоелітну боротьбу.

Однією з таких держав є Азербайджан, де впродовж тривалого періоду сформувався специфічний політичний режим, пов'язаний із правлінням родини Алієвих, який демонструє відносно високий рівень стійкості та керованості в умовах регіональних викликів. Особливу цікавість для України представляє те, що Азербайджан є однією з небагатьох держав, які спочатку програли війну, втратили території, а потім змогли консолідуватись, спланувати і втілити успішну внутрішню та зовнішню політику, провести збройний «матч-реванш», повернувши втрачені десятиліття тому території, успішно інтегрувати повернуте. Тепер, просто на наших очах, Азербайджан перетворює свого історичного супротивника (Вірменію) на якщо не союзника, то принаймні на економічного та політичного партнера.

Дослідженням зазначеної проблематики займаються такі західні дослідники, як Сванте Корнелл, Томас де Ваал та Лоуренс Броерс. Для вітчизняних науковців зазначена тема дослідження є доволі новаторською, оскільки проблематикою, пов'язаною з аналізом азербайджанського досвіду для України системно мало хто займається. Проте можна назвати таких учених, як Олексій Гарань (дослідження демократизації та політичних режимів), Олександр Фісун (проблематика неопатримоніалізму) та журналіст Віталій Портников (публіцистичні роботи, що торкаються проблематики Південного Кавказу).

Метою статті є аналіз досвіду Азербайджану (1991 – 2026 рр.) і виокремлення з нього цінних уроків для України.

Однією з ключових характеристик політичної системи Азербайджану є сформована

за результатами невдалої першої карабаської війни та подальшої внутрішньої боротьби за владу жорстка консолідація влади, що передбачає усунення альтернативних «клану» Алієвих «центрів сили» та встановлення централізованого контролю над силовими і політичними інститутами та організаціями (Waal 2010). Зокрема, ліквідація таких збройних формувань, як ОПОН через спробу заколоту цієї силової організації у березні 1995 року, не тільки зміцнила режим Г. Алієва (старшого), але й дозволила усій державі відновити монополію на легітимне застосування насильства, що є базовою умовою функціонування будь-якої держави. Альтернативою таким діям в умовах 1990-х років для Азербайджану була фактично не побудова демократичної держави, а стрімке скочування до стану «failed state». Отже, централізація влади в Азербайджані, з одного боку, забезпечила відносну стабільність політичної системи, а з іншого – зменшила рівень внутрішньоелітної конкуренції, що з часом сформувало авторитарний режим Алієвих. Слід особливо підкреслити, що в подальшому обидва Алієвих (як Г. Алієв, так і І. Алієв) проявили неординарні особисті якості, продемонструвавши здатність досягати успіхів на різних напрямках.

Для України вищезазначений аспект, починаючи з 1991 р., був доволі актуальним, зважаючи на фрагментовану політичну систему та конкуренцію між силовими структурами. У мирний час ситуація, подібна до української, може мати як переваги, так і недоліки, проте в умовах війни вона трансформується у пряму загрозу національній безпеці через дублювання функцій, затримку у прийнятті рішень та конфлікт повноважень. Однак, оскільки з 2019 р. Президент України вперше в новітній історії отримав монобільшість в парламенті та повністю «свій» Кабінет міністрів, а з початком повномасштабної війни його реальні повноваження та можливості (впливати на «силовиків», ЗМІ, депутатів усіх рівнів, великий бізнес, тощо) зросли ще більше, то вищезазначені загрози (принаймні протягом перших років повномасштабної війни 2022 – ? років) начебто перестали бути актуальними. На перший план вийшли: здатність формулювати ефективні страте-

гічні плани та їх реалізовувати, забезпечення сталого функціонування усього державного апарату, розвиток ВПК, боротьба з корупцією, призначення ефективних управлінців (як силових, так і цивільних), тощо. Можливості для реалізації усього вищеперерахованого у президентській вертикалі влади станом на сьогодні (2026-й рік) наявні.

Досвід Азербайджану демонструє, що чітка інституційна координація, розмежування компетенцій і деполітизація силового сектору, за умови наявності ефективного (а ще краще – ефективного та доволі харизматичного) авторитарного лідера, можуть виступати ключовими факторами забезпечення ефективного державного управління в кризових умовах. Для повоєнної України тут уроком може бути не запозичення авторитарних практик, а зміцнення інституційної спроможності в демократичній системі через підзвітність, професіоналізацію та обмеження політичного впливу на силові органи.

Не менш важливим для України є досвід Азербайджану у врегулюванні наслідків першої та другої карабаських воєн, перш за все щодо швидкої інтеграції ветеранів у суспільство. Після завершення активної фази конфлікту будь-яка держава стикається з проблемою повернення до мирного життя великої кількості озброєних осіб, які до того ж часто мають психічні проблеми. За відсутності ефективних механізмів інтеграції групи таких людей можуть трансформуватися у джерело політичного радикалізму та/або альтернативні державі центри впливу, що ставлять під сумнів монополію держави на насильство. Азербайджанський досвід показує, що поєднання інституційного контролю, соціальних програм підтримки та символічного визнання ролі ветеранів дозволяє мінімізувати вищезазначені ризики.

Важливим інструментом у процесі інтеграції ветеранів у суспільство стала політика пам'яті, що виконувала не лише культурну, але й політичну функцію. Інституціоналізація військових перемог, героїзація учасників конфлікту та створення відповідної символічної інфраструктури сприяють формуванню єдиного національного нарративу. У теоретичному вимірі це відповідає підходам, згідно з якими контроль над колективною пам'яттю є інструментом легітимації влади та консолідації суспільства. Відсутність такої узгодженої політики, навпаки, може призводити до фрагментації ідентичності та зниження рівня довіри в суспільстві до держави. Для України, яка

вже стикається з подібними викликами, ключовим завданням на майбутнє стане формування комплексної політики реінтеграції ветеранів та інституціоналізації досвіду війни як елемента довгострокової стабільності.

Стабільність азербайджанського режиму Алієвих значною мірою базується на використанні енергетичної ренти, що відповідає логіці т.зв. «рентної держави». Саме ставка на нафтогазовий сектор допомагала у важкі для всіх пострадянських країн 1990-ті роки й в цілому врятувала економіку країни. Це своєю чергою дозволило з часом створити боєздатну армію та цілком сучасний ВПК (Гусейнов 2026). У подальшому вдавалося нарощувати темпи зростання економіки не лише за рахунок сировинної галузі, а й завдяки розширенню зовнішньоекономічних зв'язків, грамотному використанню транзитних можливостей, розвитку банківської сфери, туризму тощо.

Доходи від експорту енергоресурсів, можливо, якоюсь мірою і потрапили у корупційні схеми, але значною (і, найголовніше – достатньою) мірою були спрямовані на модернізацію інфраструктури, розвиток оборонного сектору та підвищення рівня життя населення, що сприяло зміцненню політичної лояльності населення до держави і безпосередньо до режиму Алієвих. Це, на наш погляд, є важливим уроком для України як у сфері боротьби з корупцією, так і у сфері соціально-економічної політики, щільно пов'язаної зі стабільністю політичного режиму держави.

Фундамент для співпраці України та Азербайджану в енергетичній сфері було закладено ще у 2008 – 2011 рр., коли відбулось підписання стратегічних документів про партнерство. Наразі ця співпраця потроху виходить на новий рівень (від постачання енергоносіїв до спільних розробок у сфері ВПК).

Звісно, Україна не має ресурсної бази, подібної до азербайджанської, але в державі є достатньо «сірих» та корупційних схем, що не контролюються державою і виведення яких з «тіні» надало б чималий ресурс. Також Україна має (і в найближчому майбутньому продовжить отримувати) зовнішню підтримку, зокрема фінансову (якої для держави, що припинила активні бойові дії, повинно більш-менш вистачити для реалізації модернізаційних проєктів).

Загалом вищенаведений приклад демонструє, що економічна спроможність є критично важливою передумовою забезпечення державної безпеки. Навіть

обмежені ресурси можуть бути трансформовані у стратегічні переваги за умови їх цільового використання, довгострокового планування та інвестування у критичні галузі (De Waal, T. 2010).

Доброю ознакою є те, що президент Азербайджану Ільхам Алієв бачить перспективи в нарощуванні співпраці з Україною, зокрема, в енергетичній і оборонній галузі. Зокрема, 25 квітня цього року лідери України та Азербайджану підписали шість документів, що стосуються співробітництва в галузі енергетики, спільних проєктів, інвестицій, продовження багаторічної роботи в Україні компанії SOCAR (Президент Азербайджану 2026).

Однією з принципових відмінностей між Україною та Азербайджаном є рівень послідовності та інституційної тяглості державної політики. Азербайджан протягом тривалого періоду демонстрував відносно стабільний стратегічний курс, що охоплював ключові сфери, а саме: енергетичну політику, розвиток ВПК та війська, зовнішньополітичні орієнтири. Важливо підкреслити, що йдеться не лише про формальну наявність стратегій, а про їхню практичну реалізацію та збереження базових напрямів незалежно від кадрових змін у державному апараті. Така послідовність дозволила сформувати ефект накопичення політичних рішень, коли кожен наступний етап розвитку спирається на попередній, не заперечуючи його.

В Україні зміна політичних еліт часто супроводжувалась не лише корекцією, а й переглядом або згортанням попередніх стратегічних курсів. У результаті відбувався розрив політичних циклів, що проявлявся у втраті інституційної пам'яті, руйнуванні вже напрацьованих механізмів реалізації політики та девальвації довгострокового планування як такого. Подібна практика створює ситуацію, коли навіть якісно розроблені стратегічні документи залишаються декларативними, оскільки їх виконання залежить від політичної доцільності поточного моменту. Це своєю чергою підриває довіру до держави як з боку громадян, так і міжнародних партнерів, для яких передбачуваність політики є ключовим фактором співпраці. У цьому контексті важливим уроком для України є необхідність інституційного закріплення стратегічних курсів через створення механізмів, що забезпечують їхню тяглисть незалежно від змін у владі, зокрема: через ускладнення процедури перегляду базових стратегій (наприклад, завдяки підвищенню ролі парла-

менту у цьому процесі), формування незалежних інституцій для моніторингу виконання зазначених стратегій, тощо. Таким чином стратегічне планування набуде характеру довготривалого політичного зобов'язання, а не ситуативного інструмента.

Зовнішня політика Азербайджану в наукових роботах подекуди подається як приклад успішної політики багатовекторності, однак більш глибокий її аналіз свідчить про дещо інше. Попри наявність сталих відносин із різними «центрами сили», а саме Туреччиною, ЄС, США, РФ, Іраном, Пакистаном та іншими, Баку так і не досяг повної автономії у зовнішньополітичному маневрі. У межах теорії реалізму це пояснюється логікою бандвагонінгу, відповідно до якої «малі» та «середні» держави схильні орієнтуватися на більш потужних акторів з метою гарантування власної безпеки. У випадку Азербайджану така орієнтація поступово трансформувалась у стратегічне зближення з Туреччиною, яка після 2020 року стала ключовим військово-політичним партнером і гарантом безпеки.

Для України цей досвід має подвійне значення. З одного боку, він демонструє ефективність інтеграції зовнішньої політики у внутрішню логіку легітимації влади: дипломатичні успіхи, військова співпраця та міжнародна підтримка можуть прямо впливати на рівень довіри до держави всередині країни. З іншого боку, він виступає застереженням щодо ризиків надмірної концентрації на одному партнері, навіть якщо така співпраця виглядає вигідною у короткостроковій перспективі. Саме це й трапилось з Україною, у 2014 – 2025 рр. занадто зосередженою на співпраці зі США. Європейським партнерам приділялось замало уваги, а незахідні держави (Туреччина, арабські країни Перської затоки, Індія тощо) взагалі були для українських керманців десь на периферії уваги. Тільки після початку збройного конфлікту США та Ірану 28 лютого 2026 р. ситуація почала потроху змінюватись.

Надмірна концентрація на одному зовнішньому партнері / союзнику може мати такий негативний наслідок, як стрімка (і подекуди несподівана) переорієнтація цього союзника / партнера на інші цілі. Так, США у 1975 р. припинили підтримувати уряд Південного В'єтнаму, а у 2021 р. – адміністрацію президента Афганістану А. Гані. СРСР/РФ фактично кинули напризволяще Президента Афганістану М. Наджибуллу. Перелік подібних вчинків можна продовжу-

вати довго, аж до нещодавньої переорієнтації адміністрації Президента США Д. Трампа з підтримки України до спроб поліпшення відносин з РФ.

Туреччина продемонструвала себе як надійний союзник для Азербайджану під час повернення Баку втраченої внаслідок першої карабаської війни території Нагірного Карабаху, але невідомо, як поведе себе у випадку гіпотетичного збройного конфлікту між Азербайджаном та РФ (яка має не просто потужну армію, озброєну сучасними дронами та ракетами, але й ядерну зброю).

Виглядає так, що для України критично важливим є поєднання стратегічної інтеграції до ЄС і НАТО з гнучкою диверсифікацією зовнішньополітичних зв'язків. Перспективним напрямом є розвиток співпраці з Туреччиною як регіональним гравцем у Чорноморському регіоні та важливим економічним і військово-промисловим партнером. Водночас, на відміну від азербайджанської ситуації, така взаємодія має будуватися на принципах балансування, а не залежності. Актуальним виглядає також розвиток співпраці з арабськими країнами Перської затоки.

Окрему роль для України відіграє співпраця з країнами Північної Європи, зокрема, Балтії. Так, Данія, Швеція та Фінляндія є одними з найвідданіших спонсорів України, а Литва, Латвія та Естонія, попри обмежені власні матеріальні ресурси, змогли надати Україні підтримку дипломатичного та символічного характеру, відіграючи важливу роль у формуванні міжнародної коаліції підтримки.

Потенційно перспективним, але складним напрямом є взаємодія з Індією. Проте індійська зовнішня політика, що поєднує прагматичну співпрацю з різними «центрами сили», все ж таки створює можливості для принаймні ситуативного партнерства, попри наявні обмеження, пов'язані з індійськими відносинами з Росією.

Україна може використовувати не лише прямі канали взаємодії з країнами Глобального Півдня, але й опосередковані формати співпраці через регіональні зв'язки. Зокрема, через Вірменію (яка наразі налагоджує відносини з Азербайджаном і Туреччиною та декларує проєвропейський напрям розвитку) можна пошукати виходи на вищевказану Індію (з якою вірмени мають непогані зв'язки, зокрема, у сфері ВПК). Через посередництво Азербайджану можна отримати позитивні контакти з Пакистаном, а через арабські держави Перської затоки - з

іншими арабськими та (ширше) ісламськими країнами.

Отже, досвід Азербайджану демонструє, що багатовекторність зовнішньої політики є ефективною за умови збереження власної (принаймні відносної) автономії та чіткого усвідомлення меж залежності. Для України ключовим завданням є формування такої моделі зовнішньої політики, що поєднувала б стратегічну визначеність із гнучкістю «реал-політік», таким чином зміцнюючи власну суб'єктність на міжнародній арені.

Важливою характеристикою політичних систем і Азербайджану, і України є наявність неопатримоніальних практик, у межах яких формальні інститути поєднуються з неформальними механізмами впливу. В Азербайджані ця модель набула системного характеру, забезпечивши високу керованість еліт, тоді як в Україні вона поки що лишається фрагментованою. В умовах воєнного стану існує ризик посилення персоналізованого управління, що може підвищити ефективність у короткостроковій перспективі, але створює загрози для демократичного розвитку в довгостроковій. Відтак, важливим завданням для України є збереження балансу між ефективністю управління та інституційною підзвітністю.

Найбільш актуальним азербайджанським уроком для України є те, що втрачені під час невдалих бойових дій території можуть бути повернуті навіть через десятиліття. Це стало можливим внаслідок консолідації азербайджанської еліти навколо ідеї повернення втраченого і багаторічної (принаймні з початку 2000-х років) системної роботи держави навколо правильно сформульованої стратегії. Було знайдено надійних покупців азербайджанських енергоресурсів, постачальників озброєнь (зокрема, Ізраїль), стратегічного союзника (Туреччину Р. Ердогана). Проводилась системна робота з населенням щодо необхідності повернення втраченого. Здійснювався вмілий зовнішнь-політичний маневр. Зокрема, другу карабаську війну було розпочато в момент, коли Кремль, незадоволений приходом до влади в 2018 р. політичної сили Н. Пашиняна і програшем прокремлівського «карабаського клану», різко зменшив підтримку Вірменії (за усіма напрямками), а остаточне повернення території відбулось, коли РФ загрузла у повномасштабній війні в Україні і нічого не могла вдіяти. Взагалі підготовка Азербайджану до повернення втрачених територій і вміла реалізація задуманого

вимагає окремої наукової роботи. У цій статті ми обмежимося лише вищесказаним.

Також дуже корисним для України може бути досвід Азербайджану вже після відновлення територіальної цілісності: успішне розмінування, відбудова зруйнованої інфраструктури (дороги, мости, аеропорти, адміністративні будівлі), заохочення повернення біженців (у будинки, відбудовані державою), відновлення знакових підприємств, які колись (ще за радянських часів) функціонували на деокупованих територіях, тощо. На ці проекти були спрямовані значні кошти (Авдєєв 2024), витрачені (якщо не повною мірою, то принаймні переважно) за призначенням.

Висновки. Досвід Азербайджану не може бути механічно перенесений на українські реалії, однак він дозволяє виокремити низку важливих уроків:

- критична важливість правильно сформульованої стратегії (в випадку алієвського Азербайджану метою було повернення втраченого);
- необхідність інституційної консолідації;
- важливість стратегічної послідовності;
- наявність ефективної економіки та правильне управління наявними ресурсами;
- використання політики пам'яті як інструмента консолідації суспільства;
- обережне та вміле застосування багатовекторної зовнішньої політики.

У контексті поточної повномасштабної війни України з РФ, подальшої післявоєнної трансформації та гіпотетично можливої в майбутньому нової ескалації протистояння – ці уроки можуть стати основою для формування більш стійкої та ефективної моделі державного розвитку України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Waal de, Thomas. 2010. The Caucasus: an introduction. New York : Oxford University Press. URL: <https://archive.org/details/caucasusintroduc000dewa>
2. Гусейнов, Різван 2026. Досвід Азербайджану в створенні незалежного ВПК може стати моделлю для відновлення України, *FREEДОМ*. 26.04.2026. URL: <https://uatv.ua/uk/dosvid-azerbajdzhanu-u-stvorenni-nezalezhnogo-vpk-mozhe-staty-modellyu-dlya-vidnovlennya-ukrayiny-gusejnov/>
3. Президент Азербайджану Ільхам Алієв бачить перспективи в нарощуванні співпраці з Україною. 2026. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4116515-aliev-bacit-perspektivi-spivpraci-z-ukrainou-v-galuzi-opk-ta-energetici.html>
4. Авдєєв, О. 2024. Забезпечення Азербайджаном політичних та соціальних питань у контексті реінтеграції деокупованих територій Карабаху: висновки для України. URL: <https://analytics.intsecurity.org/azerbaijan-karabakh-lessons-for-ukraine/>

Внесок авторів: всі автори зробили рівний внесок у цю роботу.

Конфлікт інтересів: автори повідомляють про відсутність конфлікту інтересів.

Стаття надійшла до редакції 24.12.2025

Статтю прорецензовано 13.02.2025

Стаття рекомендована до друку 30.03.2026

Статтю опубліковано 30.04.2026

Використання штучного інтелекту: Автори засвідчують, що під час проведення дослідження та підготовки цього рукопису генеративний штучний інтелект не використовувався

Oleksii Batalov

Associate Professor of the Department of Political Science, Ph.D. in Philosophy,
V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Square 4, Kharkiv, 61022. Ukraine
o.batalov@karazin.ua, <http://orcid.org/0000-0001-8285-2036>

Anton Popov

Master's Degree in Political Science, V.N. Karazin Kharkiv National University,
Svobody Square 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
WizardInPyjama@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-1551-6070>

THE EXPERIENCE OF AZERBAIJAN (1991–2026): LESSONS FOR UKRAINE

The article analyzes the experience of Azerbaijan (1991–2026) and, on this basis, formulates lessons for contemporary Ukraine.

The Azerbaijani experience is of particular interest to Ukraine not only because the political processes of this post-Soviet country are partially similar to Ukraine's own transformation process, but above all because Azerbaijan is one of the few states that initially lost a war and parts of its territory, yet later managed to consolidate internally and define the key principles of its foreign and domestic policy. These principles enabled the country to regain its lost territories and successfully reintegrate them. At present, Azerbaijan is transforming its historical adversary, Armenia, into – if not an ally – at least a partner.

The following features of the Aliyev regime in Azerbaijan are examined: strict consolidation of power; clear institutional coordination and the depoliticization of the security sector; a focus on the effective development of the national economy, which over time made it possible to create a modern military-industrial complex and a combat-capable army; the rapid integration of veterans into society; and, in foreign policy, an emphasis on strategic rapprochement with Turkey as a regional “center of power”, while preserving the successful elements of a multi-vector foreign policy. The article provides a detailed analysis of which of the above-mentioned elements, and to what extent, can be applied in Ukraine. It is noted that it is necessary to take into account not only the advantages but also the shortcomings of Azerbaijan's specific wartime and post-war experience.

It is concluded that the experience of Azerbaijan cannot be mechanically transferred to Ukrainian realities. However, it makes it possible to identify a number of important lessons, including: the importance of properly formulated reconstruction and development strategies, as well as the high significance of consistent long-term – and in some cases even multi-decade – efforts aimed at their implementation; the necessity of institutional consolidation; the importance of an effective national economy and proper management of available resources; the use of memory policy as an instrument for consolidating society; and the cautious and skillful application of the principles of a multi-vector foreign policy while avoiding critical dependence on any contemporary “centers of power”.

In the context of the current full-scale war between Ukraine and the Russian Federation, the future post-war transformation, and the possibility of a new escalation of the confrontation, these lessons may serve as a foundation for shaping a more resilient and effective model of Ukraine's state development.

Keywords: *Ukraine, Azerbaijan, the Aliyev regime, neopatrimonialism, state strategy, the return of occupied territories, post-war reconstruction.*

REFERENCES

1. Waal de, Thomas. 2010. *The Caucasus: an introduction*. New York : Oxford University Press. URL: https://archive.org/details/caucasusintroduc0000_dewa
2. Huseynov, Rizvan 2026. Azerbaijan's experience in creating an independent military-industrial complex can become a model for the restoration of Ukraine. *FREEДОМ*. 26.04.2026. URL: <https://uatv.ua/uk/dosvid-azerbajdzhanu-u-stvorenni-nezalezhnogo-vpk-mozhe-staty-modellyu-dlya-vidnovlennya-ukrayiny-gusejnov/>
3. Azerbaijani President Ilham Aliyev sees prospects in increased cooperation with Ukraine. 2026. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4116515-aliev-bacit-perspektivi-spivpraci-z-ukrainou-v-galuzi-opk-ta-energetici.html>
4. Avdeev, O. 2024. Azerbaijan's Provision of Political and Social Issues in the Context of the Reintegration of the Deoccupied Territories of Karabakh: Conclusions for Ukraine. URL: <https://analytics.intsecurity.org/azerbajjan-karabakh-lessons-for-ukraine/>

Authors Contribution: All author have contributed equally to this work.

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest.

The article was received by the editors 24.12.2025

The article has been peer-reviewed 13.02.2025

The article is recommended for printing 30.03.2026

Article published 30.04.2026

Use of Artificial Intelligence: The authors certify that no generative artificial intelligence tools were used in the conduct of the research or in the preparation of this manuscript